

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน
๒. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
๓. ศึกษาปัญหาแนวทางการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative-Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey-Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรของกองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน จำนวน ๑๑๒ คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และวิเคราะห์ข้อมูลโดย (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard-Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธี ผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๕.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑. เพศชาย	๖๐	๕๓.๖
๒. อายุมากกว่า ๔๐ ปี	๕๙	๕๒.๗
๓. ระดับการศึกษาปริญญาตรี/หรือเทียบเท่า	๗๑	๖๓.๔
๔. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่า ๑๕ ปี	๕๙	๕๒.๗
๕. รายได้ต่อเดือน ๓๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป	๔๐	๓๕.๗

๕.๑.๒ ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน

ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจในงานที่ทำ) บุคลากรมีระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน-ด้านฉันทะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$)

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในงานที่ทำ) บุคลากรมีระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน-ด้านวิริยะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$)

๓. ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในงานที่ทำ) บุคลากรมีระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน-ด้านจิตตะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$)

๔. ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองในงานที่ทำ) บุคลากรมีระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน-ด้านวิมังสาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$)

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน เพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ บุคลากรที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๕ บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ พบว่า คือ ระยะเวลาในการดำเนินงานไม่เพียงพอต่อภาระหน้าที่งานที่ได้รับ และการปฏิบัติงานไม่ตรงตามตำแหน่ง

ข้อเสนอแนะ จัดการการวางแผนงานให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลา และการแบ่งภาระหน้าที่งานให้ตรงความสามารถของแต่ละบุคคล

๒. ด้านวิริยะ พบว่า ความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในงาน ไม่เพียงพอต่อภาระงานที่ได้รับ และความก้าวหน้าภายในส่วนงานที่ปฏิบัติงานอยู่

ข้อเสนอแนะ จัดอบรม และทดสอบความรู้ ความสามารถ ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาระบบงานควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

๓. ด้านจิตตะ พบว่า ปริมาณงานไม่เหมาะสมกับจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และขาดการปฏิสัมพันธ์ด้านการติดต่อประสานงานระหว่างระดับตำแหน่งงานและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ จัดสรรงานให้เหมาะสมกับบุคลากรเพื่อเพิ่มความสนใจงานที่ได้รับ และจัดการประชุมเพื่อหารือข้อคิดเห็นในงานที่ได้รับมอบหมาย

๔. ด้านวิมังสา พบว่า การพิจารณาเรื่องแผนการปฏิบัติงาน และการตรวจสอบข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ ศึกษา พิจารณา วางแผนการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติงาน และร่วมกันตรวจสอบงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

๕.๑.๕ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก-(In-depth-Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน ครั้งนี้ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะ ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจในงานที่ทำ)

การปฏิบัติงานของบุคลากรควรมีความรักงาน เมื่อเกิดความรักงานก่อให้เกิดความเอาใจใส่ ใฝ่หาแนวทางค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในส่วนที่รับผิดชอบ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้อื่น สนองความต้องการต่อการกำหนดนโยบายในการบริหาร หลักอริยาบท ๔ ส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานเกิดความรักงานมีความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่งาน กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน มุ่งมั่นในหน้าที่รับผิดชอบให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในงานที่ทำ)

การปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ควรมีความตั้งใจต่อการปฏิบัติงาน เมื่อพบปัญหาในการปฏิบัติงานก็สามารถนำความรู้ที่มีมาแก้จนได้สำเร็จ โดยอาศัยความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรคและไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน หลักอริยาบท ๔ ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรพยายาม ด้วยความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานจึงจะสำเร็จและมีความก้าวหน้าได้

๓. ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในงานที่ทำ)

การปฏิบัติงานควรมีความเอาใจใส่งาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ค้นหาแนวทางการปฏิบัติงานใหม่ๆ ให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงาน พร้อมกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ใฝ่หาประสิทธิภาพความเข้าใจที่ตรงกันกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานและวัตถุประสงค์ของงาน หลักอริยาบท ๔ ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จ มีประสิทธิภาพ เอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีใจจดจ่ออยู่กับงาน ไม่ทอดทิ้งงาน คอยติดตามประเมินผลงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการวินิจฉัยงาน การตัดสินใจลงมือปฏิบัติ และการสั่งการให้ปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์

๔. ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองในงานที่ทำ)

การปฏิบัติงานควรปฏิบัติงานด้วยจิตใจที่มุ่งมั่น มีสติ สมาธิ ในดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และประสานงานให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันต่อผู้บังคับบัญชาและใต้บังคับบัญชา การตรวจสอบงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดขึ้น หลักอริยาบท ๔ ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานตามแผนนโยบายที่วางไว้ เมื่อพบปัญหาอุปสรรคก็สามารถปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

๕.๒.๑ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน โดยภาพรวม

จากผลการวิจัย พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน บุคลากรส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) และรายด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า ๑) ด้านฉันทะ บุคลากรในหน่วยงานยินดีรับผิดชอบและพร้อมให้คำแนะนำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาของงานนั้นๆ ด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ๒) ด้านวิริยะ บุคลากรในหน่วยงานของท่านสามารถปฏิบัติงานตามโครงการหรือแผนงานที่วางไว้ได้สำเร็จ อยู่ในระดับมาก ๓) ด้านจิตตะ บุคลากรในหน่วยงานตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก และ ๔) ด้านวิมังสา บุคลากรในหน่วยงานไตร่ตรองทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติทำ อยู่ในระดับมาก

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบูลย์ ตั้งใจ^๑ ที่ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ๑) ด้านฉันทะ ๒) ด้านวิริยะ ๓) ด้านจิตตะ และ ๔) ด้านวิมังสา พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๕.๒.๒ ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน จำแนกเป็นรายด้าน

๑. ด้านฉันทะ (ความพอใจในงานที่ทำ)

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านฉันทะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรในหน่วยงานยินดีรับผิดชอบและพร้อมให้คำแนะนำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาของงานนั้นๆ ด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$) รองลงมา คือ บุคลากรในหน่วยงานได้รับมอบหมายงานตรงกับความรู้ ความสามารถ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$)

^๑ ไพบูลย์ ตั้งใจ, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามหลักอิทธิบาท ๔: กรณีศึกษา บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

สรุปได้ว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีฯทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านฉันทะ ยินดีรับผิดชอบและพร้อมให้คำแนะนำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาของงานนั้นๆ ด้วยความเต็มใจ และได้รับมอบหมายงานตรงกับความรู้ ความสามารถ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิชญาภา เมธีวรฉัตร**^๒ พบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก

๒. ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในงานที่ทำ)

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีฯทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านวิริยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานตามโครงการหรือแผนงานที่วางไว้ได้สำเร็จ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$) รองลงมา คือ บุคลากรในหน่วยงานมีมานะบากบั่นต่องานไม่เกียจคร้านต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$)

สรุปได้ว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีฯทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านวิริยะ สามารถปฏิบัติงานตามโครงการหรือแผนงานที่วางไว้ได้สำเร็จ และมีมานะบากบั่นต่องานไม่เกียจคร้านต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชาตรี แนวจำปา**^๓ ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้อริยบท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” พบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อริยบท ๔ โดยภาพรวมด้านวิริยะ อยู่ในระดับมาก

๓. ด้านจิตตะ (ความตั้งใจในงานที่ทำ)

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีฯทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านจิตตะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรในหน่วยงานตั้งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงาน ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๖$) รองลงมา คือ บุคลากรในหน่วยงานรับรู้และรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่แม้งานจะมีอุปสรรค อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๑$)

^๒ วิชญาภา เมธีวรฉัตร, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๓ ชาตรี แนวจำปา, “การประยุกต์ใช้อริยบท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

สรุปได้ว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านจิตตะ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และรับรู้รับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่แม้งานจะมีอุปสรรค

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชัยวัฒน์ วงศางาม**^๕ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานตามหลักอริยบท ๔: ศึกษากรณีเฉพาะสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า พฤติกรรมการทำงานโดยใช้หลักอริยบท ๔ ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม ด้านจิตตะ อยู่ในระดับมาก

๔. ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรองในงานที่ทำ)

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านวิมังสา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บุคลากรในหน่วยงานไตร่ตรองทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติทำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ บุคลากรในหน่วยงานนำความรู้ที่ได้จากการทำงานครั้งที่ผ่านมาเพื่อเป็นเกณฑ์ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในครั้งต่อไป อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$)

สรุปได้ว่า บุคลากรกองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มีการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านวิมังสา พบว่า บุคลากรในหน่วยงานไตร่ตรองทำความเข้าใจเนื้องานก่อนที่จะลงมือปฏิบัติทำ และนำความรู้ที่ได้จากการทำงานครั้งที่ผ่านมาเพื่อเป็นเกณฑ์ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในครั้งต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุภาวดี บริกุล**^๕ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอริยบท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท ดุเม็กซ์ จำกัด (ประเทศไทย)” พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักอริยบท ๔ ของพนักงานบริษัท ดุเม็กซ์ จำกัด (ประเทศไทย) โดยภาพรวมรายด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก

^๕ ชัยวัฒน์ วงศางาม, “การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานตามหลักอริยบท ๔: ศึกษากรณีเฉพาะสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^๕ สุภาวดี บริกุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอริยบท ๔ กับประสิทธิภาพการทำงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท ดุเม็กซ์ จำกัด (ประเทศไทย)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

๕.๒.๓ อภิปรายผลผลการเปรียบเทียบการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ ๑ เพศ

บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการทดสอบสมมติฐานสามารถอภิปรายผลได้ว่า

แสดงว่าบุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัย โดยลักษณะงานของกองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน เป็นงานที่ไม่ได้จำกัดด้านเพศ ไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิงก็มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายรุ้ง บุปผาพันธ์^๖ ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด ตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยปัจจัยส่วนบุคคลตามเพศ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ อายุ

บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน ด้านจิตตะและวิมังสา แตกต่างกัน โดย ๑) ด้านจิตตะ พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มากกว่าบุคลากรที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี ๒) วิมังสา พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีทำแผนที่ กรมที่ดิน มากกว่าบุคลากรที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันนั้น ลักษณะงานของกองเทคโนโลยีทำแผนที่ ไม่ได้จำกัด

^๖ สายรุ้ง บุปผาพันธ์, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด ตามหลักอิทธิบาท ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

เรื่องอายุในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานมีอายุอยู่ระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ไม่ว่าจะอายุเท่าใด การปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญชู ฉัตรารักษ์ ดาบตำรวจ**^๗ ได้วิจัยเรื่อง “ความผูกพันต่อองค์การตามหลักอิทธิบาท ๔ ของข้าราชการตำรวจประจำศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๖ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การตามหลักอิทธิบาท ๔ ของข้าราชการตำรวจประจำศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๖ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ระดับการศึกษา

บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายผลได้ว่า

การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมี การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน ด้านวิมังสา แตกต่างกัน โดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน ด้านวิมังสา น้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันนั้น ลักษณะงานของกองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ จำกัดเรื่องการศึกษาตามตำแหน่งงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ไม่ว่าจะอายุเท่าใดการปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กัญญ์ภาภรณ์ กลิ่นนันท**^๘ ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔” ผลการเปรียบเทียบ พบว่าประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามปัจจัยระดับการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

^๗ บุญชู ฉัตรารักษ์ ดาบตำรวจ, “ความผูกพันต่อองค์การตามหลักอิทธิบาท ๔ ของข้าราชการตำรวจประจำศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค ๖ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๘ กัญญ์ภาภรณ์ กลิ่นนันท, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

สมมติฐานที่ ๔ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

บุคลากรที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายผลได้ว่า

บุคลากรที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยลักษณะงานของกองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน ไม่ได้จำกัดเรื่องระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เป็นเหตุผลในการปฏิบัติงานที่ทำให้งานมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานเท่าใดนั้น การปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต รักเรียน^๙ ได้วิจัยเรื่อง “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยจำแนกประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ รายได้ต่อเดือน

บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน ด้านฉันทะ ด้านจิตตะและวิมังสา แตกต่างกัน โดย ๑) ด้านฉันทะ พบว่า บุคลากรที่มีรายได้น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน น้อยกว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท และบุคลากรที่มีรายได้ ๓๐,๐๐๑ บาท ๒) ด้านจิตตะ พบว่า บุคลากรที่มีรายได้น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน น้อยกว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท และบุคลากรที่มีรายได้ ๓๐,๐๐๑ บาท ๓) วิมังสา พบว่า บุคลากรที่มีรายได้น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ทำแผนที่ กรมที่ดิน น้อยกว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท และบุคลากรที่มีรายได้ ๓๐,๐๐๑ บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

^๙ พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน), “การนำหลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการปฏิบัติงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ทั้งนี้ บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีการประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันนั้น ลักษณะงานของกองเทคโนโลยีฯ ที่ไม่ได้จำกัดเรื่องอายุในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานมีอายุอยู่ระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ไม่ว่าจะอายุเท่าใดการปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฐณี เลิศเรืองเจริญ**^{๑๐} ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงพยาบาลมหาชัย ๒ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการเปรียบเทียบ พบว่า พยาบาลโรงพยาบาลมหาชัย ๒ ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ที่ กรมที่ดิน” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑. ด้านฉันทะ ควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม เพื่อให้บุคลากรมีความพอใจในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กำหนดแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากร และระยะเวลาที่กำหนดในการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวคตินำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ด้านวิริยะ ควรจัดอบรม และทดสอบความรู้ ความสามารถ ให้บุคลากรที่ได้มอบหมายเกิดความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จัดโครงการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เกิดแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวคตินำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ด้านจิตตะ ควรจัดทำระบบงานให้เหมาะสมกับจำนวนบุคลากร คอยติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรมีความตั้งใจ มีจิตใจที่จดจ่อในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน จัดกิจกรรมโครงการให้บุคลากรมีใจจดจ่อกับงาน เอาใจใส่ต่อหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อเป็นแนวคตินำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ด้านวิมังสา ควรศึกษา พิจารณา วางแผนการปฏิบัติงานก่อนการกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดข้อปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขงาน เพื่อให้บุคลากรมีความไตร่ตรองในการปฏิบัติงาน ทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พิจารณางานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติทำให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไขในข้อผิดพลาด เพื่อเป็นแนวคตินำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๑๐} ณัฐณี เลิศเรืองเจริญ, “การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี โรงพยาบาลมหาชัย ๒ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”, **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (สาขาวิชารัฐศาสตร์ การปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร กองเทคโนโลยีฯ ที่ กรมที่ดิน” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นให้ผู้สนใจได้นำไปวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบกับ การวิจัยในครั้งนี้

๒. ควรวิจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น หลักภavana ๔ หรือหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบกับ การวิจัยในครั้งนี้

๓. ควรมีการสร้างเครื่องมือวิจัยเพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น การสังเกตพฤติกรรม และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

๔. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อปรับใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการปฏิบัติงาน ให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานขององค์กรต่อไป